

การใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว

นางสาวปณิตตา ทองลิมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-583-387-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019717

i17399161

CHILDREN'S USES OF TELEVISION IN FAMILY VIEWING SITUATIONS

Miss. Pandita Tongsim

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the degree of Master of Arts
Department of Mass Communication
Graduate School
Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-583-378-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว

โดย

นางสาวปณิตตา ทังสิมา

ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ จุมนล รอดคำดี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบนญรงค์กิจ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปณิตตา ชนลภิตย์)

ปดศิตา ทองสีมา : การใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว (CHILDREN'S USES OF TELEVISION IN FAMILY VIEWING SITUATIONS) อ.ที่ปรึกษา :
รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ , 196 หน้า . ISBN 974-583-387-9

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมและการใช้โทรทัศน์ของเด็กในสถานการณ์การดูโทรทัศน์ภายในครอบครัว โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และทฤษฎีการใช้โทรทัศน์ในด้านสังคมเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กเปิดรับมากที่สุดได้แก่รายการการ์ตูนและละคร เด็กๆจะใช้เวลาดูโทรทัศน์วันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่เป็นการดูโทรทัศน์พร้อมกับทำกิจกรรมอย่างอื่นไปด้วย เช่น ทำการบ้าน เล่น อ่านหนังสือ และที่พบมากที่สุดได้แก่การรับประทานอาหารเช้า นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์มาก จะใช้เวลาในการเล่นน้อย ตรงข้ามกับเด็กที่ใช้เวลาเล่นมากซึ่งจะมีชั่วโมงการดูโทรทัศน์ที่น้อยกว่า

ในด้านการใช้โทรทัศน์ของเด็กพบว่า การใช้ในด้านโครงสร้างซึ่งประกอบด้วย การใช้เป็นสิ่งแวดล้อม เป็นเพื่อน และใช้แบ่งเวลาทำกิจวัตรของครอบครัว เป็นการใช้ประโยชน์ที่เด็กและผู้ใหญ่ทุกคนในครอบครัวได้ใช้กันมาก แสดงให้เห็นว่าโทรทัศน์มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและกิจกรรมต่างๆอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับการใช้ในด้านความสัมพันธ์พบว่า การใช้เพื่อเสริมสร้างการสื่อสาร และการใช้เพื่อเข้าร่วมการปฏิสัมพันธ์ จะพบเห็นได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่การใช้เพื่อแสดงความสามารถหรือความเหนือกว่า ซึ่งเด็กชายและเด็กจากครอบครัวใหญ่จะใช้โทรทัศน์ในลักษณะนี้มากกว่าเด็กกลุ่มอื่น

ลำดับต่อมาได้แก่การใช้เพื่อการเรียนรู้ โดยพบมากในครอบครัวที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพครู และการใช้โทรทัศน์ที่พบน้อยที่สุดได้แก่ การใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์หรือกิจกรรมต่างๆ จะพบเมื่อเด็กสนใจรายการโทรทัศน์มากเป็นพิเศษ หรือเมื่อเด็กมีความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกับคนในครอบครัว และเลือกใช้โทรทัศน์เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า

กล่าวได้ว่าการใช้โทรทัศน์ของเด็กมีส่วนสัมพันธ์กับบริบทต่างๆของครอบครัว และเด็กไม่ใช่ผู้รับสารที่เฉื่อยชาหนึ่งเฉย แต่รู้จักเลือกรับและใช้ประโยชน์จากโทรทัศน์ในรูปแบบต่างๆได้ ตามแต่สถานการณ์ในขณะนั้น

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน.....
สาขาวิชา..... การสื่อสารมวลชน.....
ปีการศึกษา..... 2536.....

ลายมือชื่อนิสิต..... นพวิเศษ ทองสีมา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... อ. ก.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

#C250209 : MAJOR MASS COMMUNICATION
KEY WORD: CHILDREN / FAMILY / USE OF TELEVISION

PANDITA TONGSIMA : CHILDREN'S USES OF TELEVISION IN FAMILY
VIEWING SITUATIONS. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.UBONRAT SIRIYUVASAK,
Ed.D. 196pp. ISBN 974-583-387-9

The purpose of this research is to understand children's viewing behavior and the uses of television in family viewing situations. The methodology of this research is the ethnography (participant observation) and the theoretical framework is based on the social uses of television theory.

The results show that the programmes preferred most by the children are cartoon and drama. Children, in addition, spend up to three hours watching television. However, at the same time they also have other activities, for example, do homework, play, read and mostly have dinner or a snack. Besides, while the amount of time watching television increase, the amount of time that children consume on playing decrease, viceversa.

For the structural uses, television has obvious influence on children's daily routine. they utilize television as a background, a companion and to punctuate time and activity.

For the relational uses, furthermore, it is revealed that the most popular use of television is to facilitate communication and to affiliation. In addition, it is used to demonstrate competence and dominance. This is mostly found among boys and children from an extended family.

Social learning, is the third use that is frequently found in a family whose parents are teachers. The last use is an avoidance. This use happens mostly when children pay much attention on a particular programme. Moreover, children who have a problem with their family always escape from a difficult situation by watching television.

It is concluded that children's uses of television are related to family's context. Children, in addition, are active audiences. They can utilize television in a variety of forms according to specific situations.

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....

สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....

ปีการศึกษา 2536.....

ลายมือชื่อนิสิต..... พนิดา ทงสิมา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... อ. - รุ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวทาง คำแนะนำ และ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันทรงคุณค่าต่องานวิจัย ทั้งยังคอยห่วงใยและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ตลอดเวลา

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ พร้อมด้วยรองศาสตราจารย์ ดร. ยุกพล เบญจรงค์กิจ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ปนัดดา ธนสถิตย์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาสละเวลา ช่วยเหลือ และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่องานวิจัยเป็นอย่างดี

การวิจัยในครั้งนี้ไม่อาจสำเร็จลงได้เลย หากมิได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง จากเด็ก ๆ และครอบครัวทั้ง 8 ครอบครัว ผู้เป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยให้งานวิจัยลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อของทุก ๆ ท่าน พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณครูใหญ่ และคณะครูโรงเรียนเมตติศึกษา ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในการติดต่อ และสร้างความเข้าใจแก่เด็กและผู้ปกครองทั้ง 8 ครอบครัวเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ และญาติพี่น้อง รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่มีโอกาสเอื้อนามได้หมดในที่นี้ ซึ่งได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด และเหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ ผู้คอยสนับสนุนและส่งเสริมลูกในทางที่ถูกต้องมาตลอดมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปณิศา ทองลิมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ

บทที่

1 บทนำ

- ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
- วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	6
- ปัญหำนำวิจัย.....	6
- ขอบเขตการวิจัย.....	6
- ข้อจำกัดในการวิจัย.....	7
- นิยามศัพท์.....	7
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9

2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- แนวคิดเรื่อง Ethnography.....	10
- ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ.....	13
- แนวคิดเรื่องการใช้โทรทัศน์เพื่อเข้าร่วมสังคม.....	15
- แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและความต้องการของเด็ก.....	18
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21

3	ระเบียบวิธีวิจัย	
-	การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	26
-	เทคนิคการสังเกตการณ์.....	27
-	ระดับของการเก็บข้อมูล.....	28
-	การจัดระบบและนำเสนอข้อมูล.....	29
4	การดูโทรทัศน์และการใช้เวลาของเด็ก	
-	ข้อมูลด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่าง.....	32
-	ข้อมูลการใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง.....	56
-	ความสัมพันธ์ระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ของครอบครัวกับการใช้เวลาดูโทรทัศน์และการเล่น.....	67
-	การดูวิดีโอ.....	73
-	การเล่นวิดีโอเกม.....	77
5	พฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของเด็ก	
-	การดูโทรทัศน์โดยไม่ทำกิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น.....	79
-	การดูโทรทัศน์กับการทำกิจกรรมต่าง ๆ	80
-	การดูโทรทัศน์กับการทำกิจกรรมและบุคคลที่ร่วมกิจกรรม.....	82
-	บุคคลที่ดูโทรทัศน์ร่วมกับเด็ก.....	85
-	ปฏิกริยาของเด็กขณะดูโทรทัศน์.....	86
-	รายการโทรทัศน์ที่เด็กชอบดู.....	91

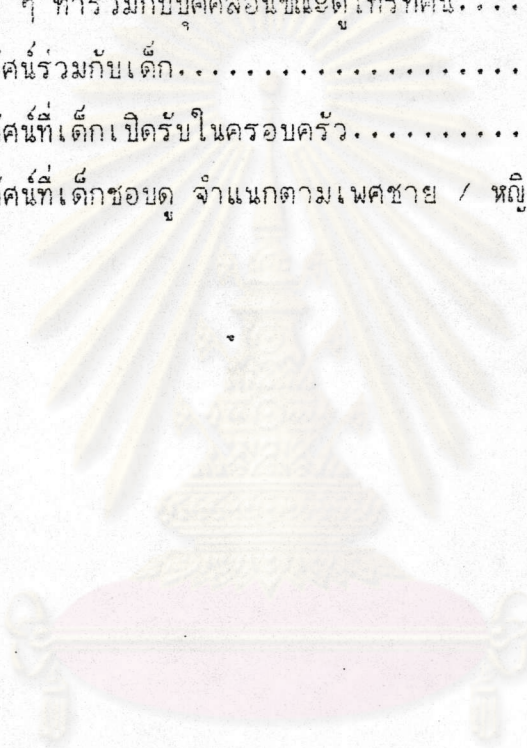
6 การใช้โทรทัศน์ของเด็ก	
- การใช้ในด้านโครงสร้าง.....	98
- การใช้ในด้านความสัมพันธ์.....	100
7 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
- สรุปผลการวิจัย.....	112
- อภิปรายผล.....	117
- ข้อเสนอแนะ.....	123
บรรณานุกรม.....	124
ภาคผนวก(1).....	128
ภาคผนวก(2).....	190
ประวัติผู้เขียน.....	196

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ประเภทของครอบครัวและจำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	32
2 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง.....	33
3 อาชีพของพ่อ/แม่ หรือผู้ปกครอง และรายได้ครอบครัวต่อเดือน.....	34
4 ลักษณะของบ้าน ที่ตั้ง เนื้อที่ และระยะเวลาการเข้าเป็นเจ้าของ.....	35
5 จำนวนสื่อชนิดต่าง ๆ ที่มีในบ้านของเด็ก.....	36
6 เวลาโดยเฉลี่ยที่เด็ก ๆ ใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ใน 1 วัน.....	57
7 การใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ช. ขลิว.....	59
8 การใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ช. เอ็ง.....	60
9 การใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ญ. น้ำตาล.....	61
10 การใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ญ. เอ๋.....	62
11 การใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ญ. งา.....	63
12 การใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ช. กานต์.....	64
13 การใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ช. โม.....	65
14 การใช้เวลาทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ญ. พริสซี.....	66
15 เวลาโดยเฉลี่ยต่อ 1 วัน ที่เด็กใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในยามว่าง.....	67
16 เปรียบเทียบเวลาโดยเฉลี่ยต่อ 1 วัน ที่เด็กใช้ในการดูโทรทัศน์และการเล่น.....	69-70
17 เปรียบเทียบเวลาที่กลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวว.ช. ขลิว ใช้ในการดูโทรทัศน์และดูวิดีโอ.....	73
18 รายชื่อการ์ตูนและภาพยนตร์วิดีโอที่กลุ่มตัวอย่าง จากครอบครัวว.ช. ขลิวดู.....	74
19 กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำขณะดูวิดีโอ.....	75

ตารางที่

20	กิจกรรมที่ต.ญ. น้ำตาลทำขณะดูโทรทัศน์.....	80
21	กิจกรรมที่เด็ก ๆ ทำขณะดูโทรทัศน์.....	81
22	กิจกรรมที่เด็ก ๆ ทำร่วมกับบุคคลอื่นขณะดูโทรทัศน์.....	82-83
23	บุคคลที่ดูโทรทัศน์ร่วมกับเด็ก.....	85
24	รายการโทรทัศน์ที่เด็กเปิดรับในครอบครัว.....	92
25	รายการโทรทัศน์ที่เด็กชอบดู จำแนกตามเพศชาย / หญิง.....	94

ศูนย์วิทยพัธพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย